

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

UMEÅ UNIVERSITET

AMBULANSFÖRAREN

- efterfrågad förarkompetens och trafiksäkerhet
vid anställning av sommarvikarierande förare
inom ambulanssjukvården

Jörgen Lundälv
2017

@ Jörgen Lundälv, september 2017
Omslagets bild: "Ambulanskörning"
Bilder s.21 och s.25. Foto: privat.
Bild. s.7. Foto: Sören Håkanlind.

Innehåll

Förord (4)

Av författaren tidigare utgivit inom utryckningskörning (5)

Om författaren (7)

SAMMANFATTNING (8)

Tabell- och figurförteckning (9)

1. Inledning (10)

2. Ambulansförare och utryckningskörning (11)

3. Bakgrund (12)

4. Ambulansföraren, ansvaret och kompetensen (15)

5. Tidigare forskning (16)

6. Metod och material (16)

7. Efterfrågad körkompetens hos ambulansförare (17)

8. Annonseringstexter – några goda exempel (21)

9. Slutsatser (26)

10. Diskussion (27)

11. Referenser (29)

Medierapporteringen om ambulans och arbetstider i Sverige (34)

Uppsatser inom prehospital akutsjukvård i Sverige relaterat till trafiksäkerhet (36)

Förord

Den här minirapporten handlar om vilka förarkrav och körkortsspecifika krav som ställs på ambulansförare i Sverige under senare år. Ämnet är relevant med tanke på dess betydelse för trafik- och patientsäkerheten men även för ambulanspersonalens säkerhet och arbetsmiljö. Tidigare forskning om ambulanssäkerhet har visat att ett säkert framförande av ett ambulansfordon i vägtrafiken har stor betydelse för trafiksäkerheten och trygghet i arbetsmiljövillkoren för ambulanspersonal (Becker et al, 2003; Aasa et al, 2005; Albertsson och Bylund, 2005; Albertsson och Bylund, 2009; Engely et al, 2016, Lundälv, 2016). Rapporten fokuserar särskilt på ambulansarbetsgivarnas tillvägagångssätt vid rekrytering av ambulansförare till sommarvikariat inom ambulanssjukvården. Studien baseras på annonsspecifika texter (platsannonser) som utgör en del av arbetsgivarnas rekrytering. Det är således det skriftliga förfarandet d.v.s. platsannonseringens innehåll som står i centrum i föreliggande rapport. Eftersom det idag saknas lagstödmässiga förarkrav för uttryckningsförare inom flera blåljusverksamheter som polis, räddningstjänst och ambulansverksamheter (avsaknad av lagkrav och nationella kompetensbevis) i Sverige är det både intressant och motiverat att studera vilken vikt och betydelse som arbetsgivarna tillskriver föraruppdraget och de körkortsspecifika kraven till de som kan komma att tänkas söka en tjänst inom ambulanssjukvården.

Föreliggande studie om ambulansförares körkortsbehörigheter har genomförts vid Institutionen för kirurgisk och perioperativ vetenskap, enheten för kirurgi, Umeå universitet och vid Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet. Studien har genomförts under åren 2016-2017 och har fokuserat på rekryteringen av ambulansförare i olika rekryteringsannonser i Sverige. Minirapporten som är en kortfattad forskningsrapport vänder sig till alla som är intresserade av säkra transporter inom den prehospitla verksamheten och som även är intresserade av ambulanskörning i vägtrafiken. Rapporten vänder sig till forskare, ambulanspersonal och ambulansförare som är intresserade av mänskliga faktorer (human factors) inverkan på trafiksäkerheten, patientsäkerheten och den egna arbetsmiljön.

Ett tack riktas till Annelie Medling förbundsombudsman vid Arbetsplats- och avtalsenheten vid Kommunal i Stockholm, David Liljequist, förbundsombudsman vid Vårdstrategiska enheten och Vårdförbundets arbetsmiljöexpert Alicia Lycke vid Vårdförbundet i Stockholm som läst rapporten och lämnat värdefulla synpunkter och kommentarer. Tack till Peter Blom, ambulanssjuksköterska Värmland samt vid Vårdförbundets förbundsstyrelse. Tack också till Nicklas Martinsson, ambulanssjuksköterska och huvudskyddsombud på Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg samt förtroendevald för Vårdförbundet. Ansvar för innehållet och de eventuella ofullständigheter som finns vilar helt och hållet på författaren. Om läsaren har synpunkter och kommentarer till innehåll och forskningen tas dessa emot med tacksamhet till min e-post: Jorgen.Lundalv@socwork.gu.se samt Jorgen.Lundalv@surgery.umu.se

Jörgen Lundälv

Docent i trafikmedicin, Umeå universitet och docent i socialt arbete, Göteborgs universitet

Umeå och Göteborg den 19 september 2017

Av författaren tidigare utgivit inom utryckningskörning

Lundälv, J. (2002). Ambulansrelaterade skadehändelser - kunskapsöversikt om skadefrekvens, uppföljningssystem och skadeprevention för ambulanspersonal och patienter. Forskningsrapport. Göteborg: *Institutionen för socialt arbete*, Göteborgs universitet.

Lundälv, J. (2005). Ambulanskrascher (EMVC) i internationell belysning – en litteraturgenomgång av fenomenet EMVC och en kunskapsöversikt av intresse för skaderegistrering inom EMVC-området i Sverige åren 1990-2005. *Akuttjournalen*, 13(3):148-158.

Lundälv, J. (2005). Ambulance Helicopter System and the Injury Reporting in Mass Media in Sweden – A Content Analysis of the Swedish News Agency (TT) During 2000-2004. *Air Medical Journal, The Journal of Transport Medicine*, 2005 May-Jun;24(3):124-125.

Lundälv, J. (2005). Ambulanskrascher - ett dolt folkhälsoproblem och högriskområde inom försäkringsbranschen. *Nordisk Försäkringstidskrift (NfT), Scandinavian Insurance Quarterly* 2005;86(4):361-369.

Lundälv, J. (2005). Den ironiska höghastighetskulturen. Om osäkra hjälparens framfart. *Svensk etnologisk tidskrift (Kulturella Perspektiv)*. 2005;14(4):44-52.

Lundälv, J. (2006). EMVCs: ambulance work and hospital social workers in Australia and Sweden. *The Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine*. 2006;14(1):9-20.

Lundälv, J. (2006). Ambulansrelaterade krascher i Finland åren 1996-2005 baserat på försäkringsdata: nya kunskapsvägar för att förebygga ambulanskrascher i framtiden. *The Scandinavian Journal of Trauma and Emergency Medicine* 2006;14(3):126-132.

Lundälv, J. (2006). Akut behov av skaderegistrering efter ambulanskrascher (Acute need of registration of ambulance crash-related injuries). *Läkartidningen* 2006;103;6:372-374.

Lundälv, J. (2007). Säker utryckning. Krasch och prevention vid utryckningskörning. Andra upplagan. Gävle: Meyers förlag.

Lundälv, J. (2007). Emergency medical vehicle crashes and injury events in Northern Finland. *Journal of Chinese Clinical Medicine. Chinese Academy of Clinical Medicine*. 2007;2(4):181-187.

Lundälv, J. (2009). Ambulansolyckor vid ett svenskt försäkringsbolag. *Scandinavian Update Magazine*, 2(1):12-15.

Lundälv, J, Kongstad, P. (2009). Ambulansbränder – unik händelse eller ledningsuppgift? Scandinavian Update – Skandinavisk Akutmedicinsk tidskrift 2009:2(2):18-21.

Lundälv, J. (2012). Utryckningsföraren. Andra upplagan. Gävle: Meyers förlag.

Lundälv, J. (2016). Mellan larm och ankomst på hämtplats. Ambulanskörning och riskmedvetenhet (Kapitel 11) i Suserud, B-O och Lundberg, L (Red.). Prehospital akutsjukvård. Andra upplagan. Stockholm: Liber AB.

Engely, G, Ankersten, K, Aure, J, Wik, L, Lundälv, J (2016). Ambulansesikkerhet i Norge. Hvem krasjer og hvorfor? Ambulanseforum, Nummer 3.

Om författaren

Jörgen Lundälv är docent i trafikmedicin vid Institutionen för kirurgisk och perioperativ vetenskap, enheten för kirurgi vid Umeå universitet och docent i socialt arbete vid Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet. Han har under många år bedrivit skadeforskning och funktionshinderforskning ur tvärvetenskapliga perspektiv. Jörgen Lundälv är ledamot i forskningsdelegationen vid Svenska Läkaresällskapet i Stockholm och är också författare. Han har skrivit flera böcker, vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar om kriser, trauma, skador, rehabilitering och stöd. Jörgen Lundälv har också en bakgrund som journalist.

Foto: Sören Håkanlind.

Sammanfattning

Lika viktigt som att rekrytera rätt kompetens till en professionstjänst inom den prehospita verksamheten inom hälso- och sjukvården lika viktigt är det att ansvara för att ambulansförare har adekvat körkompetens och körskicklighet. En ambulansförare med bristande insikt och skicklighet att genomföra säkra ambulanstransporter och som kör över sin egen förmåga riskerar nämligen andra människors hälsa och liv om ambulansen blir inblandad i en singelolycka eller krasch. Även om det alltid är ambulansföraren själv som har det totala föraransvaret så har ambulansarbetsgivarna d.v.s. den som rekryterar förarna och utbildar dem ett mycket stort ansvar. Utvilade och välutbildade ambulansförare har också ett betydande signalvärde som kan innebära att det interna trafiksäkerhetsarbetet är i harmoni och dessutom förenligt med den nationella nollvisionen. Föreliggande studie har visat att den inledande delen i rekryteringsprocessen av en ambulansförare genom platsannonser saknar viktig information om körkortsspecifika krav, körkompetens och körskicklighet. Annonser saknar också viktig kontaktinformation och uppgifter till arbetstagarorganisationerna. Studiens fokus består av en analys av platsannonser riktade till semestervikarier inom ambulansverksamheterna. Eftersom annonserna är den utåtriktade information om tjänsteinnehållet så blir detta även den officiella bilden som verksamheten ger av kravnivåer, trafiksäkerhetspolicy och arbetsmiljö.

Studien visar att över hälften av annonserna saknar precisa uppgifter om arbetstider för ambulansförarna trots att detta varit en av de största frågorna som lyfts fram inom forskning, debatt och i medierapporteringen i Sverige under senare år. De resultat som presenteras i minirapporten pekar på bristande information i platsannonser men indikerar också att det finns möjligheter att informera om förarspecifika krav för utryckningsförare inom ambulansverksamheten. Det finns också mycket goda exempel i några annonser där ambulansarbetsgivarna som textproducenter visat med tydlighet om kravnivåer, kompetensförhöjande åtgärder och dessutom varit öppna och tydliga med samtliga arbetsvillkor inklusive arbetstiderna. Ur ett trafiksäkerhetsperspektiv men även från arbetsmiljöperspektiv finns det ur dessa goda exempel möjligheter att reflektera och lära av andra verksamheters kunskaps- och kompetensuppbyggnad. Rapporten avslutas med frågor för vidare forskning och förslag på ytterligare åtgärder som fokuserar på förarskicklighet och föraruppdraget för ambulansförare. Ett förslag som diskuteras är kompetensbevis och lagkrav för utryckningsförare så att en nationell standard och nivå kan erhållas och upprätthållas.

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1. Förarspecifika krav för ambulansförare i sommarvikariat i ambulansverksamhet i Sverige åren 2016-2017. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

Tabell 2. Förekomst av specificerad information om arbetstider i platsannonser om semestervikariat för ambulansförare åren 2016-2017 (N=56). Absoluta tal och procentangivelser.

Tabell 3. Förekomst av information om arbetstagarorganisation i platsannonser om semestervikariat för ambulansförare åren 2016-2017 (N=56). Absoluta tal och procentangivelser.

Tabell 4. Förekomst av förarspecifika krav för ambulansförare i platsannonserna utgivna av offentliga respektive privata ambulansarbetsgivare åren 2016 respektive 2017. Körtest, körvana, uttryckningsförarutbildning och körkortsspecifika krav. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

Tabell 5. Förekomst av specifika arbetstider i platsannonserna utgivna av offentliga respektive privata ambulansarbetsgivare åren 2016 respektive 2017. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

Tabell 6. Arbetstagarorganisationernas representation i platsannonserna utgivna av offentliga respektive privata ambulansarbetsgivare åren 2016 respektive 2017. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

1. Inledning

Den här minirapporten som är en mindre forskningsrapport i omfång, handlar om kompetenskrav för utryckningsförare - ambulansförare inom ambulanssjukvården. Rapporten fokuserar trafiksäkerhetsaspekter och vad som är viktigt att känna till om föraruppdraget som ambulansförare. Eftersom det saknas lagkrav och nationella kompetensbevis/behörigheter för utryckningsförare idag finns det relativt stor frihet till olikheter i krav, genomförande och uppföljning. Det är inledningsvis viktigt att konstatera att körförhållanden med ambulansfordon skiljer sig väsentligt från situationen för andra yrkesförare i yrkestrafiken genom bland annat hur länge en ambulansförare får köra i ett sträck. För den som är oinvigd om detta är det viktigt att ha klart för sig att ambulansförare (en ambulanssjuksköterska eller en ambulanssjukvårdare) kan komma att köra ambulans under långa arbetspass samt under jourtider. Föreliggande rapport handlar om rekryteringen av ambulansförare genom platsannonseringar som utgivits av privata och offentliga ambulansarbetsgivare i Sverige under senare år. Vilka krav som ställs och hur föraruppdraget beskrivs har stor betydelse för hur uppgiften som ambulansförare uppfattas av såväl ambulanspersonal som det omgivande samhället. Det handlar dels om vilka trafiksäkerhetsmässiga krav som ställs på körkortsbehörigheter, utbildningsnivåer, arbetstider och den egna trafiksäkerhetspolicyn. Men det handlar också om hur en arbetsgivare beskriver arbetsmiljön för ambulanspersonal och vill attrahera kompetent personal till attraktiva tjänster inom ambulanssjukvården.

I den nationella och internationella organisationslitteraturen finns beskrivet betydelsen av att arbetsgivare rekryterar medarbetare till tjänster i en organisation på ett genomtänkt och klokt sätt (Jacobsen och Thorsvik, 2008). Det handlar om att arbetsgivaren står inför flera olika utmaningar i rekryteringsarbetet (Chapman et al, 2005; Feldman et al, 2006; Walker et al, 2008; Schmidt et al, 2015; Baum et al, 2016). En organisation bör sträva efter att försöka rekrytera rätt personal och få personalen att bli uppskattad och kunna utvecklas på arbetsplatsen så att de stannar kvar på sina tjänster. För att en organisation ska kunna rekrytera rätt medarbetare fordras också att arbetsgivaren har förmåga att attrahera och beskriva arbetsplatsen och tjänsten som attraktiv för presumtiva sökanden. Enligt organisationslitteraturen blir det därför särskilt viktigt för en arbetsgivare att sända goda signaler genom goda

platsannonser när man ska rekrytera nya medarbetare till organisationen. Kvaliteten på platsannonserna, rekryteringsförfarandet och beskrivningarna av den egna verksamheten bidrar till att skapa en positiv image till arbetsplatsen vilket i sig skapar gynnsamma förutsättningar till höga söktryck till tjänster eftersom arbetsplatsen framhålls som positiv, innovativ och god i flera avseenden. Detta torde även omfatta tjänster och rekryteringar inom ambulanssjukvården. Hur arbetsmiljö, patientsäkerhet och trafiksäkerhet framställs i rekryteringshänseende för rekrytering av ambulanssjuksköterskor och ambulanssjukvårdare till vitala samhällsfunktioner måste ses som mycket viktigt. Föreliggande rapport beskriver en forskningsstudie om hur arbetsgivare inom ambulanssjukvård (offentlig respektive privat) har artikulert krav i rekryteringen av ambulansförare särskilt utifrån trafiksäkerhetsperspektiv och arbetsmiljösynpunkt. Studien fokuserar på rekrytering av semestervikarier under två år. Hur platsannonserna är utformade sänder signaler till redan anställda medarbetare, kollegor vid andra ambulansverksamheter men också i hög utsträckning till presumtiva sökanden. Även det omgivande samhället som till exempel andra aktörer inom blåljussektorn får del av hur krav och fordringar för utryckningsförare konstrueras och framställs i arbetsgivarnas platsannonser.

Säker körning med utryckningsfordon i vägtrafiken är viktig eftersom den får betydelse och konsekvens för alla som befinner sig i trafiken (Engely et al, 2016; Lundälv, 2016). Säker körning har också stor betydelse för trafiksäkerheten, patientsäkerheten och arbetsmiljön. Genom att betrakta ambulanskörning ur dessa tre perspektiv är det möjligt att få ett helhetsperspektiv av de incidenter, olyckor och skadehändelser som drabbar ambulanspersonal, patienter, anhöriga, kollegor och medtrafikanter. Under en relativt lång tid har dessa problem uppmärksammats i både nationell och internationell forskning (Becker et al, 2003; Aasa et al, 2005; Albertsson och Bylund, 2009). Även så kallade svallvågskrascher ("The wake effect") har uppmärksammats i forskningen (Albertsson och Bylund, 2009).

2. Ambulansförare och utryckningskörning

Föreliggande forskningsrapport fokuserar på föraren av utryckningsfordon – särskilt ambulansfordon i vägtrafiken. Ambulansföraren kan vara antingen en ambulanssjuksköterska eller en ambulanssjukvårdare. I rapporten används benämningen ambulansförare för den som är förare av ambulansfordonet. Det är således föraruppdraget som är i centrum i denna studie. Fokus i föreliggande studie är de mänskliga faktorerna (human factors) som tillsammans med fordonsfaktorer (vehicle factors) och omgivningsfaktorer (environmental factors)

bildar den så kallade Haddons matrisen (Haddons matrix) (Haddon, 1968; Haddon, 1970; Haddon, 1972; Haddon, 1973; Haddon, 1980).

Flera forskningsstudier har även uppmärksammat utbildningens betydelse för uttryckningskörning (Albertsson, 2010; Albertsson och Sundström, 2011).

3. Bakgrund

Trafikskador utgör en av vår tids stora folkhälsoproblem (World Health Organization, The World Bank, 2004). Olyckor och skadehändelser i vägtrafiken uppstår av skilda slag och får livsavgörande konsekvenser för den trafikskadade människan och hennes familj på såväl kort sikt som lång sikt (Evans, 2004; Gregersen, 2016). Den som drabbas av trafikskador i vägtrafiken får inte sällan en lång väg tillbaka genom rehabilitering och så vidare. Men även dödliga skador inträffar i stor utsträckning på vägarna. I Sverige infördes den så kallade Nollvisionen efter ett beslut i riksdagen år 1997. Nollvisionen har som trafiksäkerhetspolicy beskrivits i flera vetenskapliga studier (Johansson, 2009; Belin et al, 2012). Roger Johansson skriver i tidskriften Safety Science om filosofin och den vetenskapliga grundstrukturen om nollvisionen. Johansson skriver:

”Taking the Vision Zero approach means that paying attention to human life and health is an absolute requirement in the design and functioning of the road transport system. This implies that road traffic safety issues, in similarity to environmental issues, must be clearly integrated in all the processes that affect road traffic safety in the road transport system and be based on the following: “The level of violence that the human body can tolerate without being killed or seriously injured shall be the basic parameter in the design of the road transport system.” It is upon this principle that the future society with safe road traffic can develop: through designing and constructing roads, vehicles and transport services so that the level of violence that can be tolerated by the human being is not exceeded; and through the effective contribution of different support systems such as rules and regulations, education, information, surveillance, rescue services, care and rehabilitation” (Johansson, 2009;827).

Visionen som är ledande för det nationella trafiksäkerhetsarbetet i Sverige har även fått en global spridning när det handlar om att effektivisera trafiksäkerhetsarbetet och intensifiera det skadeförebyggande arbetet (World Health Organization and The World Bank, 2004; World Health Organization, 2015). Flera aktörer i samhället däribland polisen ska leda arbetet med att implementera nollvisionen i praktiken. Man skulle kunna säga att de aktörer som arbetar med omhändertagande av trafikskadade vid olycksplatser har ett särskilt ansvar för detta arbete. För räddningstjänst, ambulans och polis är det också viktigt att föregå med gott exempel och vara förebilder i vägtrafiken när det handlar om handhavande av fordon, framförande av fordon, hastighet och beteende. Signalvärdet får anses vara av stor betydelse för övriga trafikantkategorier och människor som befinner sig i trafikrummet men även i trafiksäkerhetsdebatten i samhället.

I samhällsdebatten och medierapporteringen i Sverige har det under flera års tid lyfts frågan om kompetenskrav för utryckningsförare inom ambulansen. Ambulansarbetsgivare har vid några tillfällen låtit militärpersonal framföra ambulanser i ambulansverksamheten vilket har varit något som exempelvis arbetstagarorganisationer reagerat på (Forslind, 2013, Sveriges Radio P4 Skaraborg, 2013; Göteborgs-Posten, 2013; Ernius, 2013).

Under år 2014 skickade tidningen Vårdfokus ut en enkät till 2000 sjuksköterskor inom ambulansen. Av de 1000 personer som besvarade enkäten uppgav drygt 300 att de hade nickat till genom att de känt sig trötta (trötthet) i samband med ambulanskörningen (Erlandsson, 2014; Wendle, 2014a; Wendle, 2014b). Ambulansförarens ansvar och medvetenhet om risker med trötthet har även varit föremål för debatt (Lundälv, 2014).

Sommaren 2016 rapporterade medierna i Sverige om förhållandena inom ambulansen i Gävle. Sveriges Radio rapporterar om hur ambulanssjuksköterskor sagt upp sig i strid om arbetstiderna. Sveriges Radio skriver om ett inslag: "Anledningen till de inställda ambulanserna är personalbristen efter att ett 30-tal ambulanssjuksköterskor sagt upp sig efter bråket om arbetstid och schemaläggning för ambulanspersonalen" (Hajo, 2016).

Sedan 1990-talet har Vårdförbundet arbetat med utveckling av arbetsvillkor, trygghet och säkerhet som bland annat framgår i en programskrift som utkom i sin första version år 2009. I programskriften uttrycks följande:

"Ambulansernas prestanda ska garantera hög trafiksäkerhet. En nationell norm ska finnas för förarkompetens och återkommande körutbildning genomföras för att upprätthålla standarden" (Vårdförbundet, 2015).

Under 2017 har bland annat Vårdförbundet engagerat sig i en debatt om arbetstider inom ambulanssjukvården. Vårdförbundet skriver:

"Vårdförbundet yrkar bland annat på bättre arbetstidsvillkor för dig:

- **Tid för vila och återhämtning vid nattarbete.** Att ha hälsosamma arbetstider är en förutsättning både för ett hållbart yrkesliv och för att få ihop hela livet med familj, vänner och fritid. Företagens vinster ska inte tas ut på bekostnad av dina villkor och din hälsa!
- **All tid på jobbet ska vara arbetstid.** Vi behöver en översyn av regelverket kring jour och beredskap. Det är inte rimligt med veckoarbetstider på upp mot 48 timmar!
- **Specialistutbildning med full betalning.** Vi vill ha fler utbildningsanställningar enligt Vårdförbundets modell akademisk specialisttjänstgöring, AST. Det är lika viktigt med specialistutbildade sjuksköterskor i privat som i landstingsdriven ambulans!" (källa: <https://www.vardforbundet.se/engagemang-och-paverkan/aktuellt/nyheter/hojer-tempot-i-ambulansforhandlingarna/>)

Under senare tid har också arbetstidsfrågan för Vårdförbundet utgjort den viktigaste frågan vid förhandlingarna med Vårdföretagarna om nytt avtal med privata ambulansföretag där nu en skrivning om arbetstidsförkortning framgår i avtalet (Vårdförbundet, 2017).

Arbetstagarorganisationen Kommunals avtalsyrkande har under senare år fokuserat på ”Proffs på båda stolarna” som innebär förarbevis för personal som framför uttrykningsfordon samt C1 körkort. Detta har även uppmärksammats i den mediala debatten (Kommunal, 2015; Nilsson et al, 2017; Swahn, 2017).

Under senare tid har också enskild ambulanspersonal via debattartiklar och insändare beskrivit deras utsatthet i ambulansen utifrån arbetstider och säkerhet vad gäller patientsäkerhet och trafiksäkerhet. En ambulanspersonal skriver följande: *”Dygnstjänstgöring är fortfarande det som gäller överallt utom för ambulanspersonalen på USÖ. //Men de ska också köra bil – vilket inte ens en taxichaufför eller busschaufför för göra så lång tid utan vila som en ambulanspersonal får. Det är inte som förr när ambulanspersonalen kunde sova på nätterna och jobba på dagarna, i dag används ambulanserna mycket mer. Förstår inte hur en arbetsgivare kan tillåta detta, både för patienternas, och de som arbetar, säkerhet”* (Fd ambulanspersonal, 2017).

Medierapporteringen om ambulanspersonalens arbetstider har intensifierats under senare år. Risker och utsatthet med dygnspass har uppmärksammats i medierapporteringen (Erlandson, 2014; Hielle, 2014; Flood, 2015). I medierna har till exempel ambulanspersonal berättat och påvisat förhållanden inom den egna professionen som utmynnat i diskussioner och debatter (Brandebo, 2016). Medierapporteringen har också handlat om uppsägningar av ambulansförare (Hajo, 2016; Löfving, 2016). Raster och vila för ambulanspersonal har uppmärksammats lokalt i medierna (Claesson, 2016). Likaså har ambulanspersonalens protester mot jourer och nattjourer uppmärksammats (Olsson och Mirsch, 2016; Svensson, 2016). Ambulansförares trötthet i samband med körning har uppmärksammats lokalt av till exempel Sveriges Television (Lindkvist, 2016). Raster och vilotider har också uppmärksammats i media (Claesson, 2016). Oenigheter om ambulanspersonalens arbetstidsvillkor har också rapporterats av tidningen Vårdfokus (Ejd, 2017). Ambulanspersonal har i flera fall uttryckt sina upplevelser om kränkningar och bristande arbetsförhållanden (Laggar, 2015). Vikten och betydelsen av kompetensutveckling och utbildning för ambulansförare har fokuserats också under senare år (Erlandsson, 2017). Frågor om körkortsbehörigheter inom ambulansverksamheten har också uppmärksammats (Sahlée, 2016).

I en skrift om kompetensbeskrivning av legitimerad sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot ambulanssjukvård skriver Riksföreningen för ambulanssjuksköterskor och Svensk Sjuksköterskeförening följande:

”identifiera säkerhetsbrister och medverka i utveckling av säker och komfortabel transport” (s.9 i Riksföreningen för ambulanssjuksköterskor och Svensk Sjuksköterskeförening, 2012).

Föreliggande studie omfattar ambulansarbetsgivarnas platsannonseringar. Platsannonsen som fenomen har en stor betydelse för hur man uppfattar och upplever inte bara språkbruket utan också de uppställda kraven. Språkvetaren Karin Helgesson skriver följande om platsannonsen som fenomen i sin avhandling:

”I platsannonsernas språkbruk reflekteras de värderingar som råder i arbetslivet vid en given tidpunkt, och platsannonserna kan därför fungera som en spegel av samhället och sin tid. Den orubricerade platsannonsen är en sorts text som läses av ett stort antal människor, både av personer som aktivt söker arbete och av personer inom näringslivet som vill veta vad som sker i den egna och i angränsande branscher. Likt andra texter med många läsare, kan platsannonserna alltså antas påverka människors tankar och språkanvändningen eftersom läsaren antas ta till sig de värderingar och det språkbruk som platsannonserna ger uttryck för” (s. 1 i Helgesson, 2011).

4. Ambulansföraren, ansvaret och kompetensen

Syftet med undersökningen har varit att beskriva och undersöka i vilken utsträckning som platsannonser som ambulanssjuksköterskor och ambulanssjukvårdare innehåller beskrivningar och kravspecificeringar gällande föraruppdraget av ambulansfordon särskilt för semestervikarier inom ambulanssjukvården i Sverige.

Studien består i huvudsak av två frågeställningar:

- 1) I vilken utsträckning preciseras körkortskrav och förarerfarenheter för semestervikarier inom ambulanssjukvården i platsannonser under åren 2016-2017?
- 2) Vilka arbetstider erbjuds semestervikarier inom ambulanssjukvården i platsannonser under åren 2016-2017 och hur tydligt artikuleras arbetstiden i annonstexterna?

Studien är avgränsad till att endast omfatta semestervikariat inom ambulanssjukvården under åren 2016 och 2017. Platsannonser som omfattar ordinarie tjänster som ambulanssjuksköterskor och ambulanssjukvårdare ligger utanför denna studies fokus.

5. Tidigare forskning

Tidigare forskning inom området utryckningskörning, olyckor och krasch med utryckningsfordon har uppmärksammats utifrån flera olika perspektiv och ämnen (Petzäll et al, 2011). I Sverige har olyckor och krascher med ambulansfordon uppmärksammats i flera studier (Lundälv, 2002; Lundälv, 2005; Albertsson och Bylund, 2009; Lundälv, 2009). Krascher med ambulansfordon i Finland har genomförts baserat på försäkringsdata (Lundälv, 2006; Lundälv, 2007). Mental beredskap och mänskliga faktorerers betydelse har fokuserats i flera studier (Alexander och Klein, 2001). Andra studier har haft inriktning på arbetsmiljöförhållanden exempelvis arbetstider (Smith et al, 1998; Aasa et al, 2005; Takeyama et al, 2009; Guyette et al, 2013; Caruso, 2014; Griffiths et al, 2014). En svensk studie uppmärksammade daglig stress hos ambulanspersonal (Jonsson, 2004). Såväl nationell forskning som internationella studier har också uppmärksammat trötthetens betydelse och inverkan i vägtrafiken och för exempelvis utryckningsförare (Anund, 2010; Anund och Patten, 2010; Patterson et al, 2012; Paterson et al, 2014).

Ambulansskadeforskningen har även fokuserat på svåra och dödliga skador i samband med krascher i vägtrafiken (Maguire och Smith, 2013). Andra studier har undersökt exempelvis patientsäkerheten och säkra patienttransporter i vägtrafiken (Petzäll, 2006; Petzäll, 2008; Suserud et al, 2013) medan andra studier fokuserat på säkerheten för medtrafikanter i trafikmiljöerna (Saunders och Gough, 2003).

6. Metod och material

Undersökningen består av ett insamlat elektroniskt material som består av publicerade platsannonser i Arbetsförmedlingens databas Platsbanken. Platsannonserna som används i rekrytering av ambulanspersonal (ambulanssjuksköterskor och ambulanssjukvårdare) har fokus på semestervikariat som utannonserats av både offentliga som privata ambulansarbetsgivare i Sverige under två år. De år som särskilt studerats är annonseringen under år 2016 respektive 2017. Textmaterialet har analyserats utifrån en kvalitativ innehållsanalys. Innehållet har kodats och materialet har analyserats utifrån variablerna körkortsbehörighet, körvana, körtest, arbetstider, fackliga ombuds representation i annonstexterna.

7. Efterfrågad körkompetens hos ambulansförare

I Tabell 1 framgår vilka förarspecifika krav som fanns i platsannonser för sommarvikarier inom ambulanssjukvården i Sverige under åren 2016 och 2017. I var fjärde annons saknades helt uppgift om körkortsspecifika krav för ambulansförare i Sverige. I 19 annonser (33.9%) uttrycktes körkortskravet vara att den sökande skulle inneha B-behörighet. Endast i 4 fall fanns uttalade och tydliga förarspecifika krav för ambulansförare att inneha C-behörighet på sitt körkort. I några annonser fanns beskrivningar över hur arbetsgivaren skulle vara behjälpliga för vikarierna att skaffa en högre körkortsbehörighet.

Under de båda åren fanns det i samtliga annonser endast uttryckt körtest för de sökande i 13 annonser vilket motsvarar 23.2% av alla annonserna. Arbetsgivarna har utifrån annonstexterna inte haft någon avsikt att genomföra körtester med de vikarierande ambulansförarna. Någon genomförd utryckningsförarutbildning krävdes inte heller för den sommarvikarierande personalen i någon större utsträckning.

År 2016 var det flest annonser som var utfärdade av privata ambulansarbetsgivare (N=27) medan det under år 2017 var flest offentliga ambulansarbetsgivare som annonserade efter sommarpersonal (N=11). Körvana var heller inget som uttryckligen angavs i annonstexterna under åren 2016-2017.

Tabell 1. Förarspecifika krav för ambulansförare i sommarvikariat i ambulansverksamhet i Sverige åren 2016-2017. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

Förarkrav	Annonser 2016 (N=36)	Annonser 2017 (N=20)	Totalt antal annonser (N=56)
Körkort			
Framgår ej	13 (36.1%)	2 (10%)	15 (26.7%)
B-behörighet	15 (41.7%)	4 (20%)	19 (33.9%)
B- och C-behörighet	6 (16.7%)	12 (60%)	18 (32.1%)
B-, C- och C1-behörighet	0 (0)	0 (0%)	0 (0%)
C- och C1-behörighet	0 (0)	2 (6.2%)	2 (3.5%)
C-behörighet	1 (2.7%)	0 (0)	1 (1.7%)
C1-behörighet	1 (2.7%)	0 (0)	1 (1.7%)
Regi			
Offentlig	9 (25%)	11 (55%)	20 (35.7%)
Privat	27 (75%)	9 (45%)	36 (64.2%)
Körtest			
Ja	8 (22.2%)	5 (15.6%)	13 (23.2%)
Nej	28 (77.8%)	15 (75%)	43 (76.7%)
Körtest - regi			
Offentlig regi	0 (0)	4 (12.5%)	4 (7.1%)

Privat regi	8 (22.2%)	1 (3.1%)	9 (16.0%)
Utryckningsförareutbildning			
Ja	2 (5.5%)	1 (3.1%)	3 (5.3%)
Nej	34 (94.4%)	19 (95%)	53 (94.6%)
Körvana			
Ja	3 (8.3%)	1 (3.1%)	4 (7.1%)
Framgår ej	33 (91.7%)	19 (95%)	52 (92.8%)

I 64.2% procent (N=36) av de undersökta annonserna framgick inte någon tydlig specifikation över arbetstider för tjänsterna. I 9 annonser beskrevs arbetstiderna utgöras av dag-, natt- och helgtjänst. I Tabell 2 framgår förekomsten av specificerad information om arbetstider i rekryteringen av semestervikarier inom ambulanssjukvården.

Tabell 2. Förekomst av specificerad information om arbetstider i platsannonser om semestervikariat för ambulansförare åren 2016-2017 (N=56). Absoluta tal och procentangivelser.

Specificerade arbetstider	Annonser år 2016 (N=36)	Annonser år 2017 (N=20)	Totalt antal annonser (N=56)
Arbetstid enligt överenskommelse	3 (8.3%)	0 (0%)	3 (5.3%)
Dag-, natt- och helgtjänst	7 (19.4%)	2 (10%)	9 (16.0%)
Arbetstid framgår ej	20 (55.5%)	16 (80%)	36 (64.2%)
Dag-, natt- och dygnstjänstgöring	6 (16.6%)	0 (0%)	6 (10.7%)
Dag och natt	0	1 (5%)	1 (1.7%)

I platsannonserna fanns det uppgift och kontaktuppgifter till ombud och representanter i arbetstagarorganisationerna Kommunal och Vårdförbundet i 70 procent av annonserna. I 30 procent av annonserna fanns överhuvudtaget inga kontaktuppgifter till arbetstagarorganisationerna. I Tabell 3 redovisas fördelningen av arbetstagarorganisationernas representationer i platsannonserna.

Tabell 3. Förekomst av information om arbetstagarorganisation i platsannonser om semestervikariat för ambulansförare åren 2016-2017 (N=56). Absoluta tal och procentangivelser.

Arbetstagarorganisation	Annonser år 2016 (N=36)	Annonser år 2017 (N=20)	Totalt antal annonser (N=56)
Kommunal	6 (16.6%)	0	6 (10.7%)
Arbetstagarorganisation ej omnämnd i annons	8 (22.2%)	9 (45%)	17 (30.3%)
Kommunal och Vårdförbundet	8 (22.2%)	3 (15%)	11 (19.6%)
Vårdförbundet	14 (38.8%)	8 (40%)	22 (39.2%)

Tabell 4. Förekomst av förarspecifika krav för ambulansförare i platsannonserna utgivna av offentliga respektive privata ambulansarbetsgivare åren 2016 respektive 2017. Körtest, körvana, utryckningsförarutbildning och körkortsspecifika krav. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

	Annonser år 2016 Offentlig arbetsgivare (N=9)	Annonser år 2016 Privat arbetsgivare (N=27)	Annonser år 2017 Offentlig arbetsgivare (N=11)	Annonser år 2017 Privat arbetsgivare (N=9)
Körtest	0 (0%)	8 (29.6%)	4 (36.3%)	1 (11.1%)
Körvana	0 (0%)	3 (11.1%)	1 (9.1%)	0 (0%)
Utryckningsförarutbildning	0 (0%)	2 (7.4%)	1 (9.1%)	0 (0%)
Körkortsbehörighet				
Framgår ej	0 (0%)	13 (48.1%)	2 (18.1%)	0 (0%)
B-behörighet	7 (77.7%)	8 (29.6%)	4 (36.3%)	0 (0%)
B- och C-behörighet	2 (22.2%)	4 (14.8%)	3 (27.2%)	9 (100%)
B-, C- och C1-behörighet	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
C- och C1-behörighet	0 (0%)	1 (3.7%)	2 (18.1%)	0 (0%)
C-behörighet	0 (0%)	1 (3.7%)	0 (0%)	0 (0%)
C1-behörighet	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

Tabell 5. Förekomst av specifika arbetstider i platsannonserna utgivna av offentliga respektive privata ambulansarbetsgivare åren 2016 respektive 2017. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

Specificerade arbetstider i annonserna	Annonser år 2016 Offentlig arbetsgivare (N=9)	Annonser år 2016 Privat arbetsgivare (N=27)	Annonser år 2017 Offentlig arbetsgivare (N=11)	Annonser år 2017 Privat arbetsgivare (N=9)
Arbetstid enligt överenskommelse	0 (0%)	3 (11.1%)	0 (0%)	0 (0%)
Dag-, natt- och helgtjänst	5 (55.5%)	2 (7.4%)	3 (15%)	0 (0%)
Arbetstid framgår ej	2 (22.2%)	18 (66.6%)	8 (40%)	8 (88.9%)
Dag-, natt- och dygnstjänstgöring	2 (22.2%)	4 (14.8%)	0 (0%)	0 (0%)
Dag och natt	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (11.1%)

Tabell 6. Arbetstagarorganisationernas representation i platsannonserna utgivna av offentliga respektive privata ambulansarbetsgivare åren 2016 respektive 2017. Absoluta tal och procentangivelser (N=56).

Arbetstagarorganisation	Annonser år 2016 Offentlig arbetsgivare (N=9)	Annonser år 2016 Privat arbetsgivare (N=27)	Annonser år 2017 Offentlig arbetsgivare (N=11)	Annonser år 2017 Privat arbetsgivare (N=9)
Kommunal	0 (0%)	6 (22.2%)	0 (0%)	0 (0%)
Arbetstagarorganisation ej omnämnd i annons	5 (55.5%)	3 (11.1%)	0 (0%)	9 (100%)
Kommunal och Vårdförbundet	4 (44.4%)	4 (14.8%)	3 (27.2%)	0 (0%)
Vårdförbundet	0 (0%)	14 (51.8%)	8 (72.7%)	0 (0%)

Foto: Egen bild.

8. Annonseringstexter – några goda exempel

Antalet annonser med diffusa eller avsaknad av arbetstider har ökat under perioden. Totalt 45 annonser för de båda perioderna saknar initiala uppgifter om arbetstidens förläggning. Detta trots att flertalet av annonserna innehåller kontaktuppgifter från fackliga företrädare från Vårdförbundet respektive Kommunal. Generellt sett så hänvisas sökanden till att direkt kontakta ambulanschefer respektive verksamhetschefer.

Det finns flera goda exempel på hur ambulansarbetsgivare artikulerar stöd och möjligheter för ambulansförare som kommer att anställas. Goda exempel handlar också om att både offentliga och privata ambulansarbetsgivare uttryckt i annonseringstexterna om vilka krav och fordringar som ställs på den sökande av en tjänst. En del arbetsgivare fordrar högt ställda krav på körkortsbehörigheter, körvana och är även mycket noggranna med att informera tydligt om arbetstiderna i platsannonserna. Här följer några sådana exempel.

Goda exempel: (Falck Ambulans AB, annonserar sjuksköterska till ambulans sommaren 2017, Ödeshög)

"Falck Ambulans AB erbjuder en plats i ett engagerat teamsamt ett jobb som är fullt av personliga och yrkesmässiga utmaningar och ett stort eget ansvar. Vi erbjuder goda

personal- och pensionsförmåner, konkurrenskraftig lön och kompetensutveckling i form av en gedigen introduktionsutbildning som bla innehåller PHTLS, PS, körutbildning och A-HLR mm. Ett meningsfullt, utvecklande och omväxlande arbete på en trygg samt öppen arbetsplats med högt i tak som värnar om medarbetares och patienters bästa. Vi erbjuder även ett luftigt schema som du till stor del kan påverka själv.” //” Vem är du? För att arbeta i ambulansen behöver du ha en god förmåga att leda och organisera ditt arbete och kunna prioritera under stressiga förhållanden. För att kunna arbeta som sjuksköterska i ambulans krävs att du arbetat som grundutbildad sjuksköterska i minst två år. Är du Specialistsjuksköterska så är det meriterande. Samt att du har körkortsbehörighet B. Har du behörighet C är det meriterande”.

Annonser om tjänsten i Ödeshög var ett gott exempel där körkortsbehörigheter framgick med tydlighet men i annonsen saknades uppgifter om kontaktuppgifter till fackliga representationer och kontaktpersoner. Arbetstiden i annonsen beskrivs i annonsen på följande vis:

”Heltid, varierat dag, natt etc”.

Ett annat gott exempel är ambulanssjukvården i Värmland som i en annons sökte ambulanssjuksköterska i Karlstad för sommarvikariat. I annonsen framgår:

”Specialistutbildning inom ambulanssjukvård är meriterande. Tidigare ambulanserfarenhet värdesätts. Det är krav att du har B-körkort och minst 3 års körvana. C-körkort är meriterande. Innan eventuell anställning ska du göra vissa arbetstester och genomgå en godkänd hälsokontroll. Testerna och hälsokontrollen sker i landstingets regi. Landstinget i Värmland verkar för en drogfri arbetsmiljö och därför bland annat tillämpas obligatoriskt drogtest vid nyanställning av personal. Inför anställning ska du som sökande kunna visa upp ett utdrag från polisens belastningsregister som du lämnar till chefen i oöppnat kuvert. Intervju och testdag planeras”.

I annonsen finns kontaktuppgifter till de båda fackliga organisationerna Vårdförbundet och Kommunal. Däremot framgår ej arbetstider med tydlighet. I annonsen publiceras uppgifterna ”Mixad tjänstgöring”.

I följande annons ges goda exempel på uttryckta krav om körkortsbehörighet, utryckningsförarutbildning och god lokalkännedom. Region Jämtland Härjedalen sökte i en annons en ambulanssjuksköterska i Östersund. I annonstexten framgår följande:

”Körkort med lägst B-behörighet är ett krav. Utryckningsförarutbildning är meriterande. Du bör ha god lokalkännedom om det ambulansdistrikt du ska arbeta i”.

I annonsen framgår också uppgifter om facklig representant (Vårdförbundet). Däremot saknas uppgift om preciserade arbetstider i texten.

Falck Ambulans AB sökte i en annons sjuksköterskor för sommarvikariat 2017 i Ånge. I annonsen framgår:

"Anställningen kräver en god fysik och god simkunnighet samt innehav av B-körkort och C-körkort. Vi kan vara behjälpliga i C-körkort. Alla nya medarbetare kommer att få genomgå introduktionsutbildning".

Region Jönköpings län sökte i mars 2016 ambulanssjukvårdare för sommarjobb. I annonsen ges följande goda exempel på kompetens för ambulanssjukvårdare:

"Du är undersköterska och utbildad inom ambulanssjukvård. Du har erfarenhet från akutsjukvård. B-körkort, utryckningsförarutbildning samt erfarenhet av utryckningskörning inom ambulans är ett krav. Du har god körvana samt bra kondition och fysisk arbetsförmåga. Tester anordnas under en heldag. Uttagningen består av bär- och körprov samt intervju. Efter avklarad test sker ett urval till introduktionsutbildningen. För att erbjudas semestervikariat krävs att introduktionsutbildningen genomförs med godkänt resultat."

I annonsen fanns också hänvisningar till fackförbundet Kommunal och tre fackliga representanter vid Kommunal. Annonsen innehöll heller inga specificerade uppgifter som arbetstider.

Falck Ambulans AB sökte i mars 2016 ambulanssjukvårdare och sjuksköterskor för sommarvikariat. I annonsen där man sökte fem personal framgår följande:

"Har du nerver av stål och ett hjärta av guld? Brinner du för att hjälpa människor och ge omvårdnad? Vill du ha ett fritt, betydelsefullt och spännande jobb med goda personalförmåner? Då är du varmt välkommen till oss på Falck Ambulans!" // "Du trivs med en varierande arbetsdag, kan prioritera i stressiga situationer och är prestigelös. Du kan tänka dig att arbeta såväl dagtid som nätter och helger och du har B-körkort".

I annonsen saknas uppgifter om specificerade arbetstider och det framgår inte heller några kontaktuppgifter till arbetstagarorganisationerna.

Region Jönköpings län sökte i februari 2016 sommarvikarierande ambulanssjuksköterska. I annonsen framgår följande:

"B-körkort är ett krav. Du har god körvana samt bra kondition och fysisk arbetsförmåga. Tester anordnas under en heldag under våren. Uttagningen består av bär- och körprov samt intervju. Efter avklarad test sker ett urval till introduktionsutbildningen. För att erbjudas semestervikariat krävs att introduktionsutbildningen genomförs med godkänt resultat."

I annonsen framgick kontaktuppgifter till tre fackliga företrädare vid Vårdförbundet. I annonsen fanns ingen precision av arbetstiderna.

I mars 2016 sökte Kungälv's sjukhus efter semestervikarierande ambulanssjuksköterskor. I annonsen framgick följande text:

"Körkort med lägst B-behörighet är ett krav, men vi ser gärna att du har C-behörighet. Utryckningsförarutbildning är mycket meriterande, samt god lokalkännedom om Kungälv's ambulansdistrikt".

I annonsen fanns kontaktuppgifter till 3 kontaktpersoner vid Vårdförbundet. Arbetstider framgick inte av annonsen.

I januari 2016 annonserade Ambulansen i Luleå /Boden (Norrbottens läns landsting) efter vikarierande ambulanssjuksköterskor. I annonstexten fanns kontaktuppgifter till två företrädare vid Vårdförbundet. Av annonsen framgick att tjänstgöringen sker "dygnet runt". Platsannonsen beskriver också utförligt vilka krav som ställs på ambulansföraren:

"För anställning krävs god körvana, tre års sammanhängande körkortsinnehav. C-kort är en merit. God fysik förutsätts då tunga lyft är förekommande i arbetet. Stor vikt kommer att läggas vid personlig lämplighet. Förutom anställningsintervjun så kommer sökande att testas enligt en fastställd testplan. Trafiksäkerhet, fysisk förmåga, medicinska kunskaper samt simprov (200 m) är delar som sökande ska gå igenom tillsammans med personlig intervju. Om fast anställning blir aktuell eller förlängning av vikariat efter sommarperioden, kan viss del av tjänstgöringen ingå i rotation mot akutmottagningen på Sunderby sjukhus. Vid fortsatt tjänstgöring efter sommarperiod är kravet att körkort som är taget efter juni 1996 kompletteras med C-körkort senast tre månader efter anställning alternativt fortsatt vikariat".

Landstinget Dalarna sökte ambulanssjuksköterskor för sommarvikariat 2017. I annonsen beskrev följande krav:

"Körkortsinnehav i minst 2 år. Körkort behörighet B = Får framföra -- ambulanser med totalvikt upp till 3500 kg. Körkort behörighet C (alt körkort taget före 1/7 1996.) = Får framföra ambulanser med totalvikt över 3 500 kg." //Tester inför semestervikariat anordnas varje år där intresserade samlas för gemensamma tester. Testerna anordnas i Falun under en heldag vecka 7, 2017. Uttagningen består av lämplighetstest i form av medicin-, bärkörprov, intervju och hälsotest. Efter avklarad test sker ett urval till introduktionsutbildningen. För att erbjudas semestervikariat krävs att introduktionsutbildningen genomförs med godkänt resultat".

I annonsen fanns kontaktuppgifter till en facklig representant vid Vårdförbundet. Några preciserade uppgifter om arbetstiderna fanns ej publicerade i annonsen.

Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg sökte i mars 2017 ambulanssjuksköterskor för semestervikariat. I platsannonsen framgick följande text:

"Det är ett krav att du har körkort med lägst behörighet B. Du ska ha god fysisk förmåga. Vi kontrollerar intyg avseende simkunnighet och du genomgår fys- och körtest innan anställning"// Tjänstgöringen innefattar dag-, natt- och helgtjänst".

I annonsen fanns det kontaktuppgift till en facklig företrädare vid Vårdförbundet.

Exemplen och citaten från platsannonserna som publicerades under åren 2016 och 2017 exemplifierar goda exempel på hur ambulansarbetsgivarna uttryckt körkortsspecifika krav

och utbildningskrav på de sökande som söker semestervikariat som ambulanssjuusköterska och ambulanssjukvårdare.

Foto: Egen bild.

9. Slutsatser

Undersökningen har utmynnat i flera slutsatser. Några av slutsatserna är följande:

- 36 av de 56 annonserna (64.2%) saknar uppgift om arbetstider för ambulanspersonalen. Det är anmärkningsvärt eftersom det under de senaste åren i Sverige har debatterats och medierapporterats i stor utsträckning om arbetstider för ambulanspersonal.
- I 17 av de 56 annonserna (30.3%) saknas uppgift om arbetstagarorganisationen och kontaktuppgifter till förtroendevalda inom arbetstagarorganisationerna.
- I samtliga 56 annonser hänvisas semestervikarier till ambulanschefer och verksamhetsansvariga för att kunna få mer information om tjänsteinnehållet och de förarspecifika kravspecifikationerna.
- I 52 av de 56 annonserna (92.8%) saknas beskrivningar av körvanans betydelse för ambulanstransporter och utryckningskörning.
- Endast i 3 av de 56 annonserna (5.3%) finns det uttalade krav på att den sökande ska ha en genomförd utryckningsförareutbildning.
- Endast i 13 av de 56 annonserna (23.2%) framgår att körtest med ambulansfordon kommer att genomföras med de sökande till semestervikariaten.

10. Diskussion

Denna forskningsstudie har fokuserat på ambulansförarens körkompetens och förarskicklighet såsom den uttrycks i platsannonseringar av ambulansarbetsgivarna i Sverige under åren 2016-2017. Fokus i undersökningen har varit att studera i vilken utsträckning och på vilket sätt som offentliga respektive privata ambulansarbetsgivare har artikulerat och efterfrågat körkortsbehörigheter, körkompetens, utryckningsförarutbildning och specifika arbetstider i samband med att man annonserat efter sommarvikarier. Undersökningen har således fokuserat på vilken skicklighet och förkunskaper som vikarierande ambulansförare förväntas ha då de ska ingå i ambulansbesättningar i Sverige. Genom att undersöka och analysera annonseringsmaterial som publicerats i Arbetsförmedlingens platsbank har det varit möjligt att utifrån en kvalitativ innehållsanalys närmare studera på vilket sätt som ambulansarbetsgivarna artikulerat förkunskaper, erfarenheter och insikter hos vikarierande ambulansförare d.v.s. både ambulanssjuksköterskor och ambulanssjukvårdare. Resultatet i undersökningen får ses som tämligen anmärkningsvärt då flertalet av annonserna saknar viktig och relevant information om förarkompetens och skicklighet avseende ambulanskörning och utryckningskörning. Resultatet är också anmärkningsvärt då det saknas uttalad och tydlig information om arbetstider för ambulanspersonalen. Sådan information saknas till exempel i 64.2 procent av de studerade annonserna. Detta är ett ämne och område som under senare år tilldragit sig mycket stor medial uppmärksamhet eftersom ambulanspersonalen själva upplevt sina arbetsvillkor som åsidosatta i olika avseenden. Arbetstagarorganisationerna Kommunal och Vårdförbundet har likaså engagerat sig i såväl samhällsdebatten som i förhandlingar med ambulansarbetsgivarna. Desto märkligare är resultatet av föreliggande studie som visar att ambulansarbetsgivarnas annonseringar innehåller sparsamt eller ingen information alls om dessa vitala faktorer. Rollen som ambulansförare framtonas i en del annonser men i majoriteten av platsannonserna synes det vara på det viset att de trafiksäkerhetsmässiga aspekterna inom professionen vare sig artikuleras eller annonseras utåt. Undersökningen visar även att arbetstagarorganisationernas kontaktuppgifter och närvaro i annonseringstexten är låg. Ett intressant och viktigt resultat av undersökningen är att körkompetens av utryckningsfordon särskilt ambulans inte tillmätts större betydelse i utannonseringen av tjänsterna.

Resultatet av rubricerad undersökning är också intressant utifrån tidigare forskning avseende utryckningsförarens roll och förutsättningar. Likaså är det

intressant att notera att det under senare år finns flera masteruppsatser inom specialistsjuksköterskeutbildningen (ambulans) som har fokuserat på ambulansförarens utbildning och skicklighet (Haraldsson, 2009; Bertilsson och Kron, 2014; Junkka och Winqvist, 2017).

Föreliggande undersökning har visat på ett fortsatt forskningsbehov om vilken betydelse som det har att blivande utryckningsförare får adekvat och tydlig information om vilken behörighet och körkompetens som krävs när man söker ett vikariat som sjuksköterska eller ambulanssjukvårdare inom ambulanssjukvården. Mot bakgrund av denna undersökning skulle det vara motiverat att göra uppföljande studier om hur ambulansförare upplever den reella arbetsmiljön och arbetsvillkoren som ambulansförare i vägtrafiken. Eftersom arbetstider är utomordentligt viktiga för föraruppdraget och trafiksäkerheten är det viktigt att det finns ett öppet samtalsklimat om sådana faktorer. Låga krav och utebliven information om arbetstider kan sända signaler om att föraruppdraget inte är så angeläget inom ramen för ambulanspersonalens professionsutövande. Om utryckningsförares kompetens och kravspecifikationer inte tydliggörs bättre finns uppenbar risk för en ökad exponering av risker, ohälsa och skador i arbetslivet och i vägtrafiken. En kraftfull åtgärd för att ändra denna utveckling skulle kunna vara att det infördes ett lagkrav på kompetens och utbildning för utryckningsförare inom polis, räddningstjänst och ambulans. Frågan om lagkrav har aktualiserats i Sveriges Riksdag under en relativt lång tidsperiod utan att det har hänt någon förändring på området. Detta torde vara en betydande utmaning i framtiden för förtroendevalda framöver med tanke på såväl hållbar arbetsmiljö som stöd och utveckling av nollvisionen som Sveriges Riksdag antog år 1997. En annan åtgärd för att skapa förbättring inom området skulle kunna vara att fackliga företrädare finns representerade med kontaktuppgifter i samtliga platsannonser samt medverka i hela rekryteringsprocessen där arbetsmiljöfrågor och trafiksäkerhetsfrågor behandlas.

11. Referenser

Aasa, U, Brulin, C, Angquist, KA, Barnekow-Bergkvist, M. (2005). Work-related psychosocial factors, worry about work conditions and health complaints among female and male ambulance personnel. *Scandinavian Journal Caring Science*. Sep;19(3):251-8.

Albertsson, P, Bylund, P-O. (2009). Ambulanskrascher i Sverige – en retrospektiv analys av information från STRADA. *Scandinavian Update Magazine*, 2(4).

Albertsson, P, Bylund, P-O. (2010). Svallvågskrascher – ”The wake effect” – en analys av andra trafikanter krascher i samband med utryckningar med blåljusfordon i Sverige under åren 2003-2008. *Scandinavian Update Magazine*, 3(2):16-19.

Albertsson, P. (2010). Fokusgruppsintervjuer med utryckningsförare vid Ambulanssjukvårdaren i Västerbotten. Synpunkter på utryckningskörning. Västerbottens läns landsting, Umeå.

Albertsson, P, Sundström, A. (2011). Evaluation of insight training of ambulance drivers in Sweden using DART, a new e-learning tool. *Traffic Injury Prevention*, Dec;12(6):621-629.

Alexander, D A, Klein, S. (2001). Ambulance personnel and critical incidents: Impact of accident and emergency work on mental health and emotional well-being. *The British Journal of Psychiatry*, 178(1):76-81.

Anund, A, Patten, C. (2010). *Trötthet vid ratten*. Linköping: VTI Rapport 688.

Anund, A. (2010). *Trötthet i samband med bilkörning*. Översättning till svenska av avhandlingen Sleepiness at the wheel. Linköping: Väg- och transportforskningsinstitutet (VTI).

Baum, M, Schäfer, M, Kabst, R. (2016). Modeling the impact of advertisement-image congruity on applicant attraction. *Human Resource Management*, 55(1):7-24.

Becker, L R, Zaloshnja, E, Levik, N, Li, G, Miller, T R. (2003). Relative risk of injury and death in ambulances and other emergency vehicles. *Accident Analysis and Prevention*, 35, 941-948.

Belin, M-Å, Tillgren, P, Vedung, E. (2012). Vision Zero – a road safety policy innovation. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 19(2):171-179.

Carlsson, A.-C, Lundqvist, C. (2014). *Ambulanspersonalens bilbältesanvändning vid ambulanstransporter*.

Caruso C. C. (2014). Negative Impacts of Shiftwork and Long Work Hours. *Rehabilitation Nursing*, 39(1):16-25.

Chapman, D. S, Uggeslev, K, L, Carroll, S. A, Piasentin, K, A, Jones, D. A. (2005). Applicant attraction to organizations and job choice; a meta-analytic review of the correlates of recruiting outcomes. *Journal of Applied Psychology*, 90(5):928-944.

Dorn, L, Brown, B. (2003). Making sense of invulnerability at work. *Safety Science*. 41(10):837-859.

Engely, G, Ankersten, K, Aure, J, Wik, L, Lundälv, J. (2016). Ambulansesikkerhet i Norge. Hvem krasjer og hvorfor? *Ambulanseforum*, Nummer 3.

Evans, L. (2004). *Traffic Safety*. Science Serving Society, Bloomfield Hills, Michigan.

Fd ambulanspersonal. (2017). "Sjuk" arbetstid i ambulans året runt. Insändare i Nerikes Allehanda 14.5.

Feldman, D. C, Bearden, W. O, Hardesty, D M. (2006). Varying the content of job advertisements: The effects of message specificity. *Journal of Advertising*, 35(1):123-141.

Gregersen, N P. (2016). *Trafiksäkerhet. Samspelet mellan människor, fordon och trafikmiljö*. Stockholm: Wolters Kluwer, Norstedts Juridik.

Griffiths, P, Dall'Ora, C, Simon, M, Lindqvist, R, Rafferty, A-M, Schoonhoven, L, Tiselman, C, Aiken, L-H. (2014). Nurses' Shift Length and Overtime Working in 12 European Countries. *Medical Care*, 52; 11.

Guyette, F X, Morley, J L, Weaver, M. D, Patterson, P. D, Hostler, D. (2013). The Effect of Shift Length on Fatigue and Cognitive Performance in Air Medical Providers. *Prehospital Emergency Care*, 17(1):23-28.

Haddon, Jr W. (1968). The changing approach to the epidemiology, prevention, and amelioration of trauma: the transition to approaches etiologically rather than descriptively. *American Journal of Public Health*, 58;1431-1438.

Haddon, W. (1970). Escape of tigers – an ecologic note. *American Journal of Public Health and the Nation's Health*, 60(12), 2229–2234.

Haddon, W. (1972). Logical framework for categorizing highway safety phenomena and activity. *Journal of Trauma*, 12(3), 193–207.

Haddon, W. (1973). Energy damage and 10 countermeasure strategies. *Human Factors*, 15(4), 355–366.

Haddon, W. (1980). Advance in the epidemiology of injuries as a basis for public-policy. *Public Health Reports*, 95(5), 411–421.

Helgesson, K. (2011). *Platsannonser i tiden. Den orubricerade platsannonsern 1955-2005*. Doktorsavhandling. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 16. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket.

Jacobsen, D I, Thorsvik, J. (2008). *Hur moderna organisationer fungerar*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, R. (2009). Vision Zero – Implementing a policy for traffic safety. *Safety Science*, 47:826-831.

Jonsson, A. (2004). Daily stress and concept of self in Swedish ambulance personnel. *Prehospital and Disaster Medicine*, (3): 226-234.

Kallin, J. (2017). Ambulansavtal klart. *Vårdfokus*, 8: 14.

Kommunal. (2015). Proffs på båda stolarna. Kommunal. 15.9.
<https://www.kommunal.se/ambulans>

Lundälv, J. (2002). *Ambulansrelaterade skadehändelser - kunskapsöversikt om skadefrekvens, uppföljningssystem och skadeprevention för ambulanspersonal och patienter*. Forskningsrapport. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Lundälv, J. (2005). Ambulanskrascher (EMVC) i internationell belysning – en litteraturgenomgång av fenomenet EMVC och en kunskapsöversikt av intresse för skaderegistrering inom EMVC-området i Sverige åren 1990-2005. *Akuttjournalen*, 13(3):148-158.

Lundälv, J. (2006). Ambulansrelaterade krascher i Finland åren 1996-2005 baserat på försäkringsdata: nya kunskapsvägar för att förebygga ambulanskrascher i framtiden. *Akuttjournalen*, 14(3):139-144.

Lundälv, J. (2007). *Säker uttryckning. Krasch och prevention vid uttryckningskörning*. Andra upplagan. Gävle: Meyers förlag.

Lundälv, J. (2009). Ambulansolyckor vid ett svenskt försäkringsbolag. *Scandinavian Update Magazine*, 2(1):12-15.

Lundälv, J. (2012). Polisaspiranten och utbildningsansvaret – polisbilskörningens dilemman och värdegrund. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 6:490-499.

Lundälv, J. (2012). *Utryckningsföraren*. Andra upplagan. Gävle: Meyers förlag.

Lundälv, J. (2016). *Mellan larm och ankomst på hämtplats. Ambulanskörning och riskmedvetenhet* (Kapitel 11) i Suserud, B-O och Lundberg, L (Red.). *Prehospital akutsjukvård*. Andra upplagan. Stockholm: Liber AB.

Maguire B. J, Smith S. (2013). Injuries and fatalities among emergency medical technicians and paramedics in the United States. *Prehospital Disaster Medicine*. Aug;28(4):376-82.

Motion 2012/13: T209. *Trafiksäkerhet bland utryckningsförare*. (Lars-Arne Staxäng), (m).

Motion 2012/13:T220. *Poliser, brandmän och ambulansförare i trafiken*. (Lars-Axel Nordell), (KD).

Motion 2011/12:T281, *Ambulansförares utbildning* (Kerstin Engle), (s).

Motion 2010/11:T432 Lars-Axel Nordell (KD).

Motion 2010/11:So252. *Nationellt krav på kompetens för utryckningsförare* (Kerstin Engle), (s).

Motion 2008/09:T474. *Kvalitetssäkring och uppföljning av utryckningsförare*. (Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson), (m).

Motion 2009/10:T482. *Fortbildning för förare av utryckningsfordon*. (Lars-Axel Nordell), (kd).

Motion 2009/10:T507. *Trafiksäkerhetsutbildning för blåljusmyndigheter*. (Johan Pehrson), (fp).

Motion 2009/10:So388. *Utbildning av utryckningsförare*. (Kerstin Engle), (s).

Motion 2007/08:T436. *Kompetensmål och förarbevis för utryckningspersonal*. (Anders Karlsson och Christin Hagberg), (s).

Motion 2007/08:So349 *Utbildning för ambulansförare*. (Kerstin Engle), (s).

Motion 2006/07:So221. *Utbildning för ambulanspersonal*. (Kerstin Engle), (s).

Paterson, J L., Sofianopoulos, S, Williams, B. (2014). What paramedics think about when they think about fatigue: Contributing factors. *Emergency Medicine Australasia*, 26(2), 139-144.

Patterson, P, Weaver, M, Frank, R, Warner, C, Martin-Gill, C, Guyette, F, Hostler, D. (2012). Association between poor sleep, fatigue, and safety outcomes in emergency medical services providers. *Prehospital Emergency Care*, 16(1), 86-97

Petzäll, K. (2006). *Trafiksäkerhet vid ambulanstransporter*. Rapport. Falun: Institutionen för hälsa och samhälle, Högskolan Dalarna.

Petzäll, K. (2008). *Trafiksäker transport och vård av patient i ambulans*. Forskningsrapport Karlstad University Studies 2008:57.

Petzäll, K, Petzäll, J, Jansson, J, Nordström, G. (2011). Time saved with high speed driving of ambulances. *Accident Analysis and Prevention*, 43, 818–822.

Riksföreningen för ambulanssjuusköterskor och Svensk sjuksköterskeförening. (2012). Kompetensbeskrivning. Legitimerad sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen med

inriktning mot ambulanssjukvård. Riksföreningen för ambulanssjuksköterskor och Svensk sjuksköterskeförening.

Saunders, G, Gough, A. (2003). Emergency ambulances on the public highway linked with inconvenience and potential danger to road users. *Emergency Medical Journal* 20:277–280.

Schmidt, J. A, Chapman, D. S, Jones, D. A. (2015). Does emphasizing different types of person-environment fit in online job ads influence application behavior and applicant quality? Evidence from a field experiment. *Journal of Business and Psychology*, 30(2):267-282.

Smith, L, Folkard, S, Tucker, P, Macdonald, I. (1998). Work shift duration: a review comparing eight hour and 12 hour shift systems. *Occupational and Environmental Medicine*, 55(4):217–229.

Suserud, B-O, Jonsson, A, Johansson, A, Petzäll, K. (2013). Caring for patients in high speed. *Emerg Nurse*, Nov:21(7):14-18.

Swahn, C. (2017). Jour viktig fråga i ambulansavtal. Kommunalarbetaren 4.9.
<https://www.ka.se/jour-viktig-fraga-for-ambulanssjukvardare>

Takeyama, H, Itani, T, Tachi, N, Sakamura, O, Murata, K, Inoue, T, Takanishi, T, Suzumura, H, Niwa, S. (2009). Effects of a modified ambulance night shift system on fatigue and physiological function among ambulance paramedics. *Journal of Occupational Health* ;51(3):204-9.

Walker, J. H, Field, S. H, Giles, F. W, Bernerth, B. J. (2008). The interactive effects of job advertisement characteristics and applicant experience on reactions to recruitment messages. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 81(4):619-638.

World Health Organization, The World Bank. (2011). *World report on disability*. Geneva: World Health Organization (WHO), The World Bank.

World Health Organization, The World Bank. (2004). *World report on road traffic injury prevention*. Geneva: World Health Organization (WHO), The World Bank.

World Health Organization. (2015). *Global status report on road safety 2015*. Geneva: World Health Organization.

Vårdförbundet. (2015). Framtidens ambulanssjukvård. April 2015. Stockholm: Vårdförbundet.

Vårdförbundet. (2017). Bättre villkor kring nattarbete i privat ambulans. Vårdförbundet. 3.7.
<https://www.vardforbundet.se/engagemang-och-paverkan/aktuellt/nyheter/battre-villkor-kring-nattarbete-i-privat-ambulans/>

Medierapporteringen om ambulans och arbetstider i Sverige

Brandebo, B. (2016). Öppet brev till Simon Nilsson, ny tillsatt ambulanschef. Nu känns det mer än rätt att lämna Ambulansen. Debattartikel. Arbetarbladet. 20.4.

Claesson, P. (2016). Strid om raster för ambulanspersonal. Falköpings Tidning. 22.1.

Ejd, M. (2017). Oenighet om arbetstidsvillkor kan leda till konflikt. Artikel. Vårdfokus 18.5.

Erlandsson, J. (2017). Nya utbildningar i ambulanssjukvård. KA. 13.2.

<https://www.ka.se/nya-utbildningar-till-ambulanssjukvardare>

Erlandson, Å. (2014). Dygnspasset nära ta Pehrs liv. Vårdfokus. 3.12.

Erlandson, Å. (2014). 1 av 3 har somnat bakom ratten i ambulansen. Vårdfokus, Nummer 12.

<https://www.vardfokus.se/tidningen/2014/nr-12-2014-12/1-av-3-har-somnat-bakom-ratten-i-ambulansen/>

Ernius, A. (2013). Militärer fortsätter köra ambulans. Skaraborgs Läns Tidning 5.11.

<https://www.skaraborgslanstidning.se/article/militarer-fortsatter-kora-ambulans/>

Flood, L. (2015). Slopad dygnsjour för ambulanspersonal. Arbetet. 2.1.

<https://arbetet.se/2015/01/02/ambulanspersonal-slipper-jour/>

Forslind, E. (2013). Vill inte ha militärer i ambulanser. Tidningen Vårdfokus 18.10.

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2013/oktober/vill-inte-ha-militarer-i-ambulanser/>

Göteborgs-Posten. (2013). Soldater ska fortsätta köra ambulans. Göteborgs-Posten 3.10.

<http://www.gp.se/nyheter/sverige/soldater-ska-fortsatta-kora-ambulans-1.591193>

Hajo, W. (2016). Flera ambulanser ställs in i sommar. Sveriges Radio P4 Gävleborg 24.5.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=99&artikel=6438870>

Hielle, L-P. (2014). Ambulanspersonal kan få kortare arbetstider efter dom. Sveriges Radio P4 Kronoberg. 25.11.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=106&artikel=6027919>

Laggar, M. (2015). Sjuksköterskorna inom ambulanssjukvården får ingen bonus. "Vi känner oss kränkta". Dalarnas Tidningar. 19.3

Lindkvist, H. (2016). Larmet: Ambulanspersonal nära somna vid ratten. SVT. 22.2.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/larmet-ambulanspersonal-nara-somna-vid-ratten>

Lund, J. (2013). Ambulanspersonal: Nu är säkerheten hotad. ETC 6.8.

<https://www.etc.se/inrikes/ambulanspersonal-nu-ar-sakerheten-hotad>

Lundälv, J. (2014). Uttröttade blåljusförare måste ta ansvar. Debattartikel i Göteborgs-Posten 28.11.

<http://www.gp.se/nyheter/debatt/uttr%C3%B6ttade-bl%C3%A5ljusf%C3%B6rare-m%C3%A5ste-ta-ansvar-1.262833>

Löfving, C. (2016). Massuppsägningar på ambulansen i Sandviken och Hofors – nästan halva personalstyrkan försvinner. Arbetarbladet. 9.4.

<http://www.arbetarbladet.se/allmant/gastrikland/massuppsagningar-pa-ambulansen-i-sandviken-och-hofors-nastan-halva-personalstyrkan-forsviner>

Löfving, C. (2016). Personalen säger upp sig efter jourförslaget – ”Det här kommer att köra ambulansen i botten”. Arbetarbladet. 12.3.

<http://www.arbetarbladet.se/gastrikland/gavle/personalen-sager-upp-sig-efter-jourforlaget-det-har-kommer-att-kora-ambulansen-i-botten>

Nilsson, N, Leghissa, Z, Engberg, M. (2017). Det behövs proffs på båda stolarna. Norrländska Socialdemokraten (NSD). 21.6. <http://nsd.se/nyheter/det-behovs-proffs-pa-bada-stolarna-nm4575618.aspx>

Olsson, A, Mirsch, H. (2016). Starka protester mott nattjour. Vårdfokus. 3.2.

<https://www.vardfokus.se/tidningen/2016/nr-2-2016-2/starka-protestermot-nattjour/>

Persson, Y. (2016). Ambulans-avtalet får ok av facket. Hallandsposten. 25.2.

<http://www.hallandsposten.se/nyheter/halmstad/ambulans-avtalet-f%C3%A5r-ok-av-fack-1.296217>

Sahlée, A. (2016). Facklig seger – rätt körkortsklass för ambulans i Trollhättan. Kommunal 4.4. <https://www.kommunal.se/nyhet/facklig-seger-ratt-korkortsklass-ambulans-i-trollhattan>

Sköld, J. (2013). Militärer kör ambulans – det får facket att rasa. Expressen 29.6.

<http://www.expressen.se/gt/lexgt/militarer-kor-ambulans--det-far-facket-att-rasa/>

Svensson, C. (2016). Ingen ambulansjour i Tierp: ”Man ska ha arbetstid när man är borta från sin familj”. Arbetarbladet. 17.4.

Sveriges Radio P4 Skaraborg. (2013). Militärer underkända som ambulanspersonal. Sveriges Radio P4 Skaraborg 9.7.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=97&artikel=5587358>

Sveriges Radio P4 Skaraborg. (2013). Facket kritiskt till militärer i ambulanserna. Sveriges Radio P4 Skaraborg 25.6.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=97&artikel=5573872>

Vaccari, C. (2016). Ambulanspersonal får betalt i hockeybiljetter. SVT Väst. 25.1.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/ambulanspersonal-far-hockeybiljetter>

Wendle, J. (2014a). Ambulansförare somnar vid ratten. Sveriges Radio P4 Sjuhärad 25.11.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=95&artikel=6026963>

Wendle, J. (2014b). Dom i unikt mål kan få följder för ambulansverksamhet. Sveriges Radio P4 Sjuhärad 25.11.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6027213>

Wendle, J. (2014c). Ambulansförare somnar bakom ratten. Sveriges Radio P1 25.11.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=6027192>

Vårdförbundet. (2017). Vi höjer tempot i ambulansförhandlingarna. Artikel. 8.6.
<https://www.vardforbundet.se/engagemang-och-paverkan/aktuellt/nyheter/hojer-tempot-i-ambulansforhandlingarna/>

Uppsatser inom prehospital akutsjukvård i Sverige relaterat till trafiksäkerhet

Andersson, J, Liljekvist, T. (2014). *Ambulanspersonalens upplevelser av återhämtning mellan uppdragen*. Examensarbete 15 hp, Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot ambulanssjukvård. Umeå: Institutionen för omvårdnad, Umeå universitet.

Berglund, T, Lipponen, S. (2015). *Trött under arbetspasset? En enkätstudie av upplevd trötthet hos sjuksköterskor inom ambulanssjukvård*. Specialistsjuksköterskeexamen, Ambulanssjukvård. Luleå tekniska universitet, Institutionen för hälsovetenskap.

Bertilsson, F, Kron, C. (2014). *Trafiksäkerhet ur ambulansförarens perspektiv. En kvalitativ studie*. Examensarbete i kognitionsvetenskap 15 hp, Umeå: Umeå universitet.

Hagman, E, Nilsson, H. (2016). *Bältesanvändning på ambulansbåren. En enkätstudie*. Självständigt arbete, 15 hp, Specialistsjuksköterskeprogrammet inriktning ambulanssjukvård. Sophiahemmet Högskola.

Hammarstrand, H. (2016). *Ambulanssjuksköterskans upplevelse av att ha varit inblandad i en trafikolycka i tjänsten*. Examensarbete i vårdvetenskap 15 hp, Vårdvetenskap med inriktning ambulanssjukvård. Linnéuniversitet Kalmar Växjö.

Hansson, J, Kjellander, O. (2017). *En patientsäker vårdinrättning på Hjul. En litteraturstudie*. Examensarbete i omvårdnad 61-90 hp, Sjuksköterskeprogrammet. Malmö: Malmö högskola, Fakulteten för hälsa och samhälle.

Haraldsson, J. (2009). *Trafiksäkerhet inom ambulanssjukvården. Den operativa personalens syn på utryckningskörning*. Masteruppsats i Kognitionsvetenskap, Linköpings universitet.

Junkka, M, Winqvist, S. (2017). *Ambulanssjuksköterskors upplevelser av omvårdnad och trafiksäkerhet. En intervjustudie relaterat till övergången från dygnstjänstgöring till delade*

dygn. Examensarbete 15 hp, Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot ambulanssjukvård. Umeå: Umeå universitet.

Karlsson, R, Skog, S. (2017). *Hur ambulanspersonal upplever och hanterar sin arbetssituation – en litteraturstudie*. Gävle: Akademin för hälsa och arbetsliv, Avdelningen för hälso- och vårdvetenskap, Högskolan i Gävle.

Larsson, T, Sandberg, F. (2014). *Övergång från dygnstjänstgöring till delade dygnspass inom ambulanssjukvården. Enkätstudie inom patientsäkerhet, trafiksäkerhet och arbetsmiljö*. Examensarbete. Magisteruppsats. Lunds universitet, Medicinska fakulteten, Avdelningen för omvårdnad, Institutionen för hälsa, vård och samhälle.

Zsoka, B. (2012). *Dygnstjänstgöring inom ambulanssjukvården i södra Sverige. Enkätstudie om arbetsmiljö, patient- och trafiksäkerhet*. Magisteruppsats. Lund: Lunds universitet, medicinska fakulteten, Institutionen för hälsa, vård och samhälle, Avdelningen för omvårdnad.